

Pri sedanjem ustroju učiteljiš si bodo učitelji na istih ne more prisvoiti toliko znanja o kmetiistvu, da bi poizkušali z uspehom tudi kmetiistiški poduk ali pa celo obdržavali kmetiistiško nadaljevalne tečaje, ki so lahko največjega pomena za dotični okoliš. Če n. pr. učitelji učijo o stvarih, ki sicer drugod lahko dobro uspevajo se pa v dotičnem okraju ne obnesejo, potem zgrebijo kmetovalci zaupanje vsakemu daljnemu še tako dobremu nasvetu. V splošnem pri obstoječih razmerah ne moremo pričakovati, da bi mali kmetovalec že v ljudski šoli dobil potreben poduk ali vsaj podlago za to.

Vsa dosedanja sredstva, podvzeta za strokovno napredovanje malega kmeta, so torej večinoma nepopolna in zato ni bilo uspeha.

Temu nasproti stoji na plan dan za dnevno težji položaj malega kmeta, posebno istega ki ima malo ali pa kakor večinoma, nobene kmetiistiške izobrazbe. Zadrževanje in obubožanje je tu vedno večje. Temu vzrok so večinoma razmere, ki so nastale po vojni, potem popolnoma krivično razmerje med cenami kmetiistiških pridelkov in potrebščin, razne druge stvari — oziroma največkrat pa oseba malega kmetovalca samega, ker mu manjka vsakotera kmetiistiška izobrazba in ki se vrh tega še v svojem konzervativizmu trdno upira vsakemu napredku.

Obrtnik in trgovec v mestu ima za svojo izobrazbo vse bolj ugodna sredstva. Na razpolago mu je poleg ljudske — meščanske šole, izvrsten inštitut, kjer dobi višjo splošno izobrazbo in se lahko še posebej izpopolni za svoj bodoči poklic. Lahko ali na mora obiskovati trgovsko ali obrtno-nadaljevalni tečaj. Giblje se vedno v niemu enakih okolišč, kjer ima priliko, pridobiti si dragocene izkušnje.

Če torej primerjamo izobrazbo obrtnika, trgovca v mestu z izobrazbo kmeta na deželi, vidimo, da je isto kar je za meščana meščanska-, trgovsko- ali obrtno-nadaljevalna šola, za kmeta edino le ljudska šola.

Rad bi tega hi bilo želeli da bi učitelji imeli toliko znanosti o kmetiistvu, da bi z uspehom o tem predmetu tudi lahko poučevali in vsodbuivali odrasle k napredku.

Da pa bi se vršil kmetiistiški poduk v ljudski šoli v gornjem smislu, pa večinoma ni mogoče, ker učiteljem, kakor to mnogim sami v obžalovanjem priznavajo primanjkuje potrebne izobrazbe. Sicer pa po sedanjem ustroju učiteljiš tudi ni mogoče drugače pričakovati.

Če hočemo temu nedostatku od pomoči in storiti tudi kaj za kmeta kot obrtnika, potem moramo predvsem izobrazbo našega učitelja. Njegova izobrazba naj se odira poleg splošnih predmetov v prvi vrsti na kmetiistiške potrebe.

Na vseh moških učiteljiših naj bi se poučevali poleg drugih sledeči glavni predmeti: kmetiistiško rastlinstvo, živinoreja, sadjarstvo, zelenjadarstvo, kmetiistiško gospodarstvo. Absolventi takega zavoda bi vstopili v življenje vsaj z istim znanjem o kmetiistvu, kakor ga imajo absolventi nižjih kmetiistiških dvoletnih šol. S tem bi ne bilo preveč zahtevano in bi se s primernim prikraščenjem drugih splošnih predmetov lahko to zgodilo.

Kmetiistiški učitelj pa, ki podučuje na takem učiteljišču, seveda bi moral biti kmetiistiški veščak s sposobnostnim izpitom za kmetiistiške šole.

Tako učiteljišče bi moralo imeti tudi obsežen šolski vrt in primerno veliko posestvo s celotnim gospodarstvom za demonstracije vaje in preizkustv.

Kako lahko bi bilo absolventu takega učiteljišča, pri poduku zadoščati kmetiistiškim zahtevam svojega okoliša, vzbuditi deci ljubizen do rodne grude in veselje do kmetiistiškega poklica. Namesto sicer zelo interesantnih eksotičnih živali kakor kamela, lev, gorila itd. se lahko živo vglubi v življenje konja, govedi, čebel itd., podučuje s pridom o poljskem rastlinstvu in naslika v živih podobah življenje na deželi kot najbolj naravno, zadovoljno in srečno. Računstvo in spise naj se naslanja na kmetiistiške potrebe. Za nazorni pouk na služijo vzorno urejena posestva domačevca okraja, kjer se učencem tolmači, kako in zakaj se mora tako delati, pa tudi nevezna gospodarstva kjer se opozarja na razne napake in pogrške o kmetiistvu.

Naj se nikačor ne misli, da bi zbog tega, če se učenca vzgaja ob enem za njegoy bodoči poklic, trpela njegova splošna izobrazba. Nasprotno! Ravno isti, ki je od mladih let sem valen, svoj okoličico in nleno življenje pravilno gledati in videti, ki si zna vse to razlagati, istemu tudi v poznejšem življenju ne bo težko, biti

novsod in ob vsaki priliki na pravem mestu.

Taka šoli odrasla mladež pozneje s polnim vspehom lahko obiskuje kmetiistiško nadaljevalne tečaje. Ti te tečaji so za napredovanje v kmetiistvu menda največjega pomena in bi kazalo, jih splošno uvesti. Seveda da se naj ne zahteva od učitelja, da bi obdržal te tečaje brezplačno, temveč naj se ga primerno honorira.

Organizirati kmetiistiško nadaljevalne tečaje bi ne bilo težko, če le dan predpogoji, da je učitelj v kmetiistiški stroki dovoljno podkovan.

Šolski vrt dobi pravo vellavo še le potem če ga učitelj z veseljem in razumom obdeluje. Mnogokrat pa se pripisuje šolskemu vrtu preveliko važnost in se pozabi da je na niem večinoma mogoče le vrtnarstvo in sadijarstvo. Kmečki sin pa naj ne bo vzgojen samo za vrtnarja, temveč v prvi vrsti za kmetovalca. S tem pa seveda ne odrekamo šolskemu vrtu kot takemu njegovega pomena.

Naj se ne misli, da bi imel učitelj zbog tega, da podučuje v gornjem smislu, izven šole težkoče ali celo neprilike. Nikakor ne! Splošne gospodarski položaj srednjega in malega kmeta je dananes jako težaven. Treba mu nuine pomoči in priateliskega nasveta. Tu ima učitelj ki trajno živi med narodom, največ prilike, pomagati sosedu — sokmetu s primernimi nasveti in vzodbudnim izvedli. V ljudski šoli si vzgoji učitelj deca in si da prve pojme o današnjem kmetovanju. Šoli odrasli mladeniči so že valeni mu verojeti in ga lažje razumevati, pozneje kot može pa mu zaupaio in se zatekajo v težkih urah k niemu kot svoiemu vzgojitelju, očetu in prijatelju. Kot duševni sobojevnik kmetiskega prbivalstva si pridobi in poveča taki učitelj splošen ugled in vellavo ter pridobi na spoštovanju.

Na gornja izvajanja bi stavil naslednje predloge:

1. Ozirom na izrazit agrarni značaj naše države naj se preuredijo vsa učiteljišča v tem smislu, da bodi poduk o kmetiistvu, teoretičen kakor praktičen, eden izmed glavnih predmetov.

2. Kmetiistiški poduk na vseh moških učiteljiših naj podučujejo izobražani strokovnjaki: na ženskih učiteljiših se naj vpelje obvezen pouk v gospodinjstvu.

3. Za višje organizirane šole t. i. od 4. razreda naprej naj se priredijo posebne šolske knjige s posebnim ozirom na kmetiistvo.

4. Kmetiistiško-nadaljevalni tečaji naj se uvedejo povsod kot obvezni in jih naj država krenko nekunierno podpira.

5. Na teoretičen in praktičen pouk kmetiiskega stanu v šoli in izven šole se naj v bodoče obrača čim največ pozornosti.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

Dragotin Kveder:

Odgovor A. Koprivcu na njegove kritične misli o moji studiji:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

Dragi tovariši!

Presrčna hvala Tebi, da si se zglasil s stvarno kritiko o moji razpravici. Ako čutim potrebo, da javno odgovorim, storim to, ne da vodim nepotrebno, brezplodno polemiko nego da se v naših vrstah izčistišči pojmi in naziranja.

I.

Pred vsem priznavam, da sem svojo študijo prenazglo vrzel na papir in da je potrebna ukladitve, morda res ni srečno oblikovana. Prvi tisk mi ni bil vposlan in zato marsičesa kar je okorno izraženo, nisem mogel popraviti in ukladiti.

Glede študije same je le dvoje mogoče: ali sem ves članek zidal na napačni osnovi, ali vse na pravilni. Vsak del članka je namreč bistven in izvira iz iedne in iste osnove.

Na tem mestu pa še enkrat izrekam, da sem skušal popolnoma svobodno, brezobzirno nepristransko potasniti zažvevo ki je predmet razpravi, in sicer tako kakor zadevo sam vidim in spoznavam.

II.

To kar trdiš o 2. točki glede namena in cilja naše stanovske organizacije, katera druga točka daje st. org. znak stanovskega združenja posebne vrste, ker smo učitelji ob iednem tudi pozvani, biti prosvetiteljem naroda, je popolnoma pravilno.

Nikier na nobenem mestu da nisem trdil, da si moramo glede zasledovanja ciljev z ozirom na ustroj šolstva, prisvajati edino in izključno odločilno pravo. Tega ne moremo uveljaviti in tudi nimamo v svojem programu. Potrebe stanov, zahteve časa, ekonomski razlogi, nam vsak čas v tem oziru narekuleto, kako treba formulirati naše zahteve

III.

Praviš, da je nezmisel moja trditev, da so izvestne politične stranke nasprotne samoniklim, svobodnim stanovskim organizacijam zgoli zaradi bistveno različnih ciljev med nimi. Ta moja trditev je vendar zgoli konstatiranje vsakdanih dejstev. Izvestne politične stranke le v tem slučaju niso nasprotne samoniklim stanovskim organizacijam, ako slednje svoje cilje popolnoma podreliučio interesu dotične politične stranke.

Sicer pa, ako splošno govorimo, si vendar bistveno različni cilji socialnih tvorb lahko nasprotuleio ali povsem ali deloma. Le redkokedaj imajo cilji socialnih tvorb tako popolnoma drugo smer in torišče udeleštovanja na istem ozemlju in narodu, da bi se interesi ne križali in ne borili za orvenstvo. Do nasprotstva nide takoi, ako se kaka samonikla stanovska organizacija programatično izkazuje kot desinteresirana na bistvenem interesu stranke, ki smatra baš ta svoji interes za vse kot najnuinejši in najvažnejši. Tako si lahko tolmačimo, zakaj nastopa II. ali III. internacionala proti samonikli stanovski organizaciji fabriških ali drugih delavcev, ako se ta programatično izkazuje desinteresovana na bistvenem interesu socialne demokracije namreč na uničevanju kapitalizma. Isto velja o katoliški cerkvi. Ta ima svoji bistveni interes in zahteva da vsaka stanovska, samonikla organizacija podreliučio namen in cilji svojega združenja bistvenemu interesu cerkve. Ako pa samonikla stanovska organizacija programatično izjavlja, da je za svojo organizacijo desinteresirana na bistvenem interesu cerkve, da ga ne more zasledovati, ker je tui cilju združenja je nasprotstvo tu.

Pričakovati bi bilo, da se združenja z bistveno enakimi cilji ne nasprotuleio. Ali, kakor se lahko prepričaš, vsak čas, pri nas niti tega nikier ne naideš. Pri nas so si v laseh in v hudem nasprotstvu združenja z bistveno enakimi ali sorodnimi cilji: Disharmonija vlada povsod, ker pojedinci združenja večkrat pozabljajo na skupni interes in prevladuje interes lastnega nenasitnega trebuha. Disharmonijo, nesklad do mržnje in borbe vidimo dovolj v javnem življenju, posebno med socialnimi tvorbami. Vse izviraio iz nasprotstev v ciljih. Cilji in nameni pa se borijo za prvenstvo za pomebnost. Svet okoli sebe moremo pravilno razumeti le ako zasledujemo in odkrivamo vzroke neskladnosti oziroma skladnosti.

(Dalee prihodnič.)

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Svima povereništima i upravama okružnih društava.

Glavni Izvršni Odbor Udruženja Jugoslov. Učiteljsstva i ovom prilikom obavestava celokupno učiteljsvo:

1. Da se pohita s organizacijom na osnovi pravila Prvog Kongresa;
2. Da izabrane uprave pošlju svoja pravila na preteđ Glavnom Odбору;
3. Da izabrane uprave i sekcije otpočnu uпис u članstvo i pribirađu članarine u 12 dni, godišnje, od koje he se sume polovica slati Glavnome Odбору za centralnu kasu;
4. Da se izviri dужna pretplata na »Narodny Prosvetu« i »Učitelja« do nove godine;
5. Da se do nove godine pošlje tачan broj članskih karata или књижица, који he бити потребан за članove друштва;
6. Da se organizovaje nastavi p после 1. januara 1921. год., где год nije moglo бити izvršeno do toga дана;
7. Da мања друштва, која су никла у једном срезу (котару), рашире своју организацију на цео округ (жупанију) бар на тај начин, што he именовати у другим срезовима (котарима) своје поверенике — председнике секција, који he наставити упис у чланство и друге послове у вези с Извршним Одбором, и
8. Da све изабране управе, које су изабране на основи правила, поред којих нема никаквих услова или ограда, противних духу Првог Конгреса, не чине ни часа, већ наставе послове, које су им правила ставила у дужност, и да не чекају, да их на то опомињу чланови.

Izvršite, drugovi i drugarice, u ovim znamenitim danima svoju dužnost, na hete s pravom moji tražiti i od sviđu drugih da vrše svoje dužnosti i kazati da ste i vi uzeli vidnog učestva u velikom narodnom delu.

Šaljuhi vam svima, od Bevdelije do Maribora i Subotice, i od Balkana i Timoča do plavoga Jadrana drugarski pozdrav.

Br. 185
Beograd, novembra 1920.

Gl. Izvršni Odbor
Udruženja Jug. Učiteljsstva.

Društvene vesti.

+ Učit. društvo za pol. okraj Ljutomer bude imelo v četrtak, dne 9. decembra t. l., izvanredni občni zbor v G. Radgoni. Začetek točno ob 10. uri. Spored: 1. Odobritev zadnjega zapisnika, 2. Dopisi, 3. Sprememba društvenih pravil. Vsi člani se vlijudno vabijo, da natanko prouče načrt za preosnova pravil okrajnih učiteljskih društev v 20. št. Učit. Tovariša z dne 27. maja 1920 ter eventualne želje in nasvete sporoče tov. predsedniku, 4. Zadnje delegacijsko zborovanje Zaveze v Mariboru. Poroča tov. Bernardova. 5. Razne stanovske in šolske zadeve. — Vsi člani, kateri še niso poravnali letošnje članarine, se pozivajo, da store to ob priliki tega zborovanja! Pol ure pred pričetkom zborovanja pevska vaje. Posebna vabila se ne bodo razposilala. Polnoštevilne udeležbe se nadeja — predsednik.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtak, dne 2. decembra 1920 ob poln 10. uri predpoldne v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dodpisi in društvene vesti.
3. Predavanje g. ing. Ferdo Lupša o Slamu.
4. Predavanje g. nadzornika Pavla Flereta o novih učnih načrtih.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi odbor.

+ Pedagoško društvo v Krškem vabi na izredni občni zbor, ki se vrši v soboto, dne 4. decembra ob pol 11. uri dopoldne v risalni dvorani mešč. šole v Krškem.

Dnevni red: 1. Poročilo predsednika o društvenih zadevah. 2. »Budimo državljanski čut in narodno samozavest« (predava tov. L. Levstik). 3. »Smernice novemu učiteljskemu naraščaju« (predava tov. J. Golob). 4. Volitve novega predsednika in blagajni, namestnika. 5. Preosnova društvenih pravil. 6. Poročilo delegata o učiteljskem kongresu v Beogradu. 7. Naše stališče napram »Obveznim konsumnim društvom za državne uradnike v Jugoslaviji« (referent tov. Fr. Rant). 8. Slučajnosti.

Ker je to prvi občni zbor, odkar je naše društvo uđlanjeno v UJU, pričakujemo polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je zborovalo dne 11. novembra 1920 v Mariboru v mali dvorani Narodnega doma ob 10. uri pri povoljni udeležbi. — Predsednica tov. Mar. Godec je posvetila umrlemu, odličnemu članu našega društva g. nadučitelju Kotniku v Selnici ob Dr. nekaj zbranih besed. Nato je prečitala zahvalo jubilarja g. nadučitelja Frana Podobnika k častitkam našega društva povodom 50letnega učiteljskega jubileja. Navzoči so z navdušenjem mislili na zaslužnega jubilarja. — Nato se je po odstopu g. tovarišice Rutnik na predlog predsednice izvolila soglasno tajniškim namestnicam tov. Anica Turk. — Po sprejetju 1. točki dnevnega reda je sledilo predavanje predsednice Godec o »Socializem med srbskim učiteljstvom«. — Slikala nam je z njej lastno pripovedno plastično postanek in razvoj socialistične ideje v srbskem učiteljsstvu in program šolske reforme te politične skupine. Predavanje je bilo zelo temeljito, izčrpno in kar je pri podavanju politične snovi najvažnejše — objektivno. Tako je to predavanje spadalno popolnoma v okvir naših stanovskih zborovanj. Informativen značaj predavanja je podkrepiła tov. Godec s čitanjem značilnih stavkov iz neke brošure Mihačloviča, organizatorja srbskega socialističnega učiteljsva. Za predavanje je žela vsestransko pohvalo. Tretjo točko dnevnega reda so tvorili predlogi, ki so bili soglasno sprejeti: Tov. Godec: Učiteljsko društvo mariborskega šolskega okraja poziva predsedništvo UJU, poverjenišvo Ljubljana, da deluje v odpravo 19. člena uredbe draginjskih doklad od dne 29. septembra 1920. Zahteva naj se, da dobi vsak za enako deio enako plačilo. Krivično je razmerje, da dobe sedaj učne osebe, ki službujejo četrt stoletja, manj plače kot začetniki. — Deluje naj se na to, da izkije kmalu službena pragmatika, po kateri bodo take krivice nemogoče. Tov. Skrbinšek: Uravnalo naj se tudi plače učitelje ženskih ročnih del v tem smislu, da se odpravi razlika med sistemiziranimi in nesistem. mesti, ker je delovanje na nesistemiziranih mestih navadno še težje kot na sistem. mestih. Tov. Pirkmaier in Knaflič: Učiteljsko društvo mariborskega šolskega okraja se zahvaljuje vodstvu organizacije za dosego novih draginjskih doklad.

Tajnik Spreitz: Učiteljsko društvo odklanja snovanje obveznih učiteljskih zadrug ali konsumov, če bi se morala osnovati zadruga z rednimi ali sploh odtegljaji 10% draginjskih doklad.

Glede združenja obeh mariborskih učiteljskih društev se na predlog tov. Lasbacher in